

De (rare) vogel en het etiket

Mike Hirschler

Enieder die dit blad leest, heeft iets met elkaar gemeen: vogels.

Die liefde voor vogels uit zich meestal in het gaan zien van die beestjes, het betere 'netvlies-werk' dus. Indien mogelijk besteed ik daar ook veel tijd aan. Toch zijn er nog andere mogelijkheden om met vogels bezig te zijn. Naast het zien, verzamel ik vogels op een drietal manieren: op postzegels, op papiergeld en op etiketten van alcoholische dranken.

Bij deze laatste bezigheid wil ik in dit artikel stilstaan. Wellicht dat de overige ook nog eens aan bod komen.

Hoe het begon:

Het zal toch zeker tien jaar geleden zijn dat onze burens van vakantie terugkwamen en voor mij als vogelaar een drietal flessen wijn meenamen met etiketten waarop vogels stonden afgebeeld. Onmiddellijk was het idee geboren. Ik deed al volop aan postzegels en dit leek mij meteen een leuke hobby erbij. En net als met veel hobby's begon ook deze al snel uit de hand te lopen.

Witgesterde Blauwborst en Blauwe Kleekind (links); Ijkt sprekend op de Noord Amerikaanse Nashvillezanger *Vermivora ruficapilla*, maar wij houden het toch maar op een Gele Kwikstaart (midden); Baardmannetje (rechts).

Sporen

Als beginnening ging ik eerst naar wijnen, whisky's en andere dranken kijken bij de drankenwinkels, om te zien of er vogels op het etiket waren afgebeeld. Ik kocht nogal eens wat. Al snel bleek dat het kopen van al die flessen niet te doen was, want er bleken heel veel leuke vogeltjes op etiketten te staan. Niet alleen zou ik dan al snel failliet zijn, maar tevens constant dronken in de bekende goot verdwijnen, want weggooien is natuurlijk zonde. Van verzamelen zou dan ook niets meer komen. Het werd dus lege flessen vragen bij familie, vrienden en kennissen en het duurde niet lang voordat ik mijn lege fles wijn uit restaurants meenam als ik daar wat had gedronken. Daar bleef het voorlopig bij.

Lid van clubs

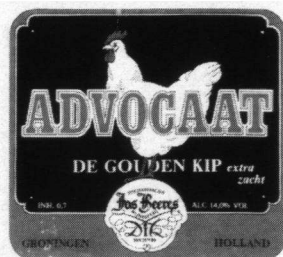
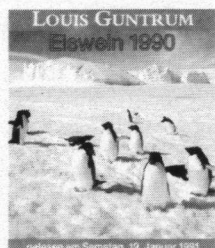
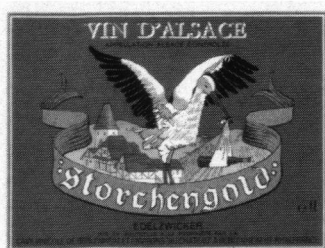
In 1993 ontmoette ik op de Verzamelaars Jaarbeurs in Utrecht bij toeval een clubje andere verzamelaars. Zij waren net bezig een vereniging op te richten. Na een aantal enthousiaste etikettenverzamelaars op de beurs te hebben ontmoet was 'Vinografia' kort daarna een feit.

Wij startten toen met nog geen tien leden. Inmiddels zijn het er vijftig en is het vijfjarig bestaan gevierd. De origine ligt bij het verzamelen van wijnetiketten, maar velen verzamelen ook materiaal van andere dranken. In Nederland blijkt dat velen zich vooral toeleggen op het verzamelen van wijnetiketten uit bepaalde landen, streken of van bepaalde merken. Met mijn, wat afwijkende, neiging richting thema vogels bleek ik al snel bekend te zijn. Bovendien weet ik niets van wijnen, hetgeen me helemaal een vreemde eend in de bijt maakt. Maar dat mag de pret niet drukken. En de wijn smaakt mij er net zo lekker om.

Dit lidmaatschap bracht wel een probleem met zich mee: zij hadden wel etiketten voor mij, maar ik niet voor hen. Dat probleem bleek oplosbaar. Tot ongenoegen van mijn vrouw en tot hilariteit van de kinderen neem ik bij de restaurants die ik bezoek, niet alleen meer mijn eigen lege fles mee, maar ook die van alle anderen! Ik reis nogal eens voor mijn werk. Menig hoteleigenaar of bartender in een hotel zal mij met de bekende vinger tegen het voorhoofd of tegen de slaap hebben nagekeken als ik terugkeerde naar mijn hotelkamer met een kratje lege flessen 'voor in bad'. Na verloop van tijd wen je eraan voor halve gare te worden versleten. Ik roep altijd maar dat het een ongevaarlijke hobby is en dat ik niet bijt! En een beetje doorzettingsvermogen en brutaliteit leveren een smak leuke etiketten op.

Ook maak ik nogal eens afspraken met restaurants, die mij met enig leedvermaak graag hun rommel meegeven, waarna mijn vrouw mij er met eenzelfde leedvermaak weer mee ziet thuiskomen. Thuis gaat de hele boel het bad of de gootsteen in om afgeweekt te worden.

Ook een goede etikettenbron zijn rommelmarkten en natuurlijk het plaatsen van advertenties in verzamelbladen. Met enige regelmaat worden mij verzamelingen aangeboden, die ik of koop of tegen ander ruilmateriaal kan bemachtigen. Het gaat dan soms om duizenden etiketten tegelijk.

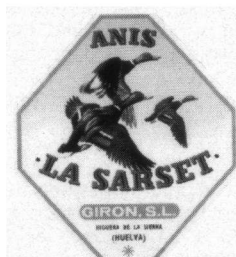
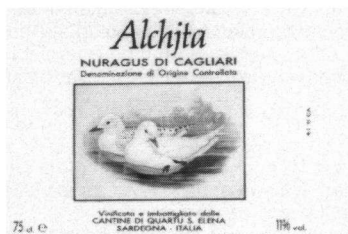
Op de Elzasser wijnen komen veel Oolevaars voor, Eiswein maak je Ijakoud met Adéliepinguïns *Pygoscells adeliae* en op advocaat horen kippen.

Daarnaast moet ik de vakanties niet vergeten. Meestal is het eerste dat ik doe een aantal medekampeerders van mijn hobby in kennis stellen, opdat de lege flessen niet direct de glasbak in verdwijnen, maar passeren langs mijn tent. 's Nachts, in de douw of de regen, weken de meeste etiketten er vanzelf af en anders help ik ze een beetje. De omstanders moeten altijd even wennen als ze om mijn tent een honderd flessen zien liggen. Maar al snel doet meestal iedereen enthousiast mee en de kinderen sjouwen de hele camping over, 'op zoek naar rotzooi voor mijn vader'. Daarnaast is het een kwestie van schrijven naar wijnbouwers, distillateurs en bierbrouwers over de hele wereld om aan 'postfris' materiaal te komen voor de ruil en voor aanvulling van mijn eigen verzameling.

Inmiddels ben ik lid van negen clubs over de hele wereld (sommige met vele honderden leden) en vliegen er brieven met soms vele honderden etiketten erin vrolijk de wereld over. Elke keer als er weer een volle envelop door de post wordt aangeleverd, roept mijn jongste van zeven met een zeker sarcasme: 'Oh, zeker weer etiketten voor papa!'.

In dat buitenland overigens richt men zich veelal meer op thema's, waarvan vogels overigens nooit echt een op zichzelf staande verzameling zijn, zoals bij mij. Aangezien ik jaarlijks ergens in het buitenland een meerdaagse ruilbeurs van een club bezoek, levert het uitsluitende thema vogels altijd veel speciaals op, want ze kennen me allemaal.

Verder is gebleken dat er binnen het etikettenwereldje amper hoeft te worden betaald om aan etiketten te komen. In principe is het een 1:1 ruiling. Dit in tegenstelling tot onder andere postzegels en papiergeld, waarvoor altijd moet worden betaald. Dat kosteloze maakt de ruil van etiketten een erg sympathieke bezigheid.

Meeuwen (hier de Ivoormeeuw?) worden zelden zo in detail afgebeeld, bij onder andere Wilde Eenden, (rechts) is dat eigenlijk wel altijd het geval.

Waarom die vogel?

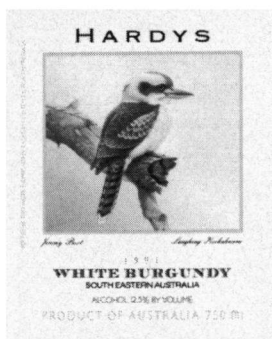
Als ik schrijf naar distillateurs, wijnbouwers en bierbrouwers vraag ik altijd waarom men voor een bepaalde vogel op het etiket heeft gekozen. De redenen daarvoor blijken niet altijd even 'menselijk' te

De jacht is een belangrijk motief om vogels op etiketten te zetten: Europese Steenpatrijze (rechts) en de Houtsnip.

zijn. Vooral het drukken van etiketten op 'jachtwijnen' omdat het afgebeelde dier een geliefd jachtobject is, komt veel voor (waterwild, duiven, snippen en patrijzen). Ik begrijp daar niets van: je vindt hem mooi en dus schiet je hem dood. Ik vind dat een absurd soort afwijking. Het levert overigens wel schitterende series op.

Gelukkig worden vogels ook afgebeeld omdat de wijnmaker ze gewoon mooi vindt, ze een bepaalde streek typeren of landeigen zijn, zeldzaam zijn, ter herinnering aan iets of iemand of omdat het een regionaal of nationaal symbool is. Bij bijvoorbeeld diverse likeuren uit exotische landen, zie je veel papegaaien, toekans en dergelijke die een uitdrukking zijn van het exotische van de drank zelf.

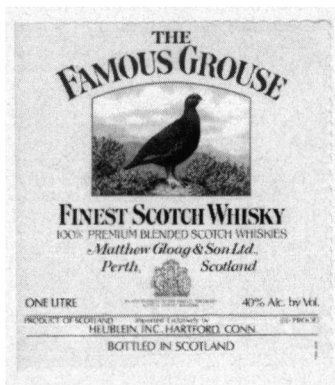
Exoten als de Oranjesnaveltoekan (*Rhamphastos aurantirostris*) uit noordelijk Zuid-Amerika (midden) of nationaal bekende vogelsoorten als de Australische Kookaburra (*Dacelo novaeguineae*) links en de Amerikaanse Kalkoen (Wild Turkey *Meleagris gallopavo*) zorgen voor fraaie plaatjes.

Ook 'gewone' vogels als bijvoorbeeld het Goudhaantje (rechts) en de Koolmees ontbreken niet.

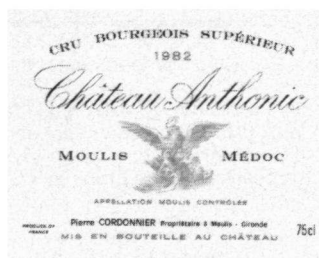
Het bekende Schots Sneeuwhoen op de etiketten van Famous Grouse whisky is een apart verhaal. Dat dier is op het etiket gekomen omdat de oorspronkelijke maker van deze whisky een door zijn dochter gemaakte tekening van dit dier zo mooi en treffend vond.

In de radioreclame in Nederland maakten ze er overigens wel een potje van, want toen werd het Sneeuwhoen ineens voor een Korhoen versleten. Ik heb Grouse daarover geschreven. Het antwoord was dat 'Schots Sneeuwhoen' de mensen toch niets zegt en 'Korhoen' voor de reclame beter in het gehoor ligt. Toen ik dat las heb ik er nog een telefoontje aan gewaagd, maar ook telefonisch was er niet anders over te praten. Wat een verloochening van je eigen natuurbezit!

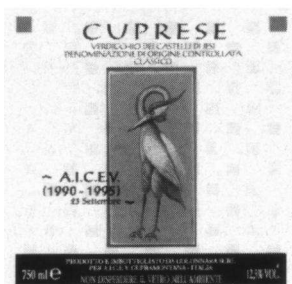
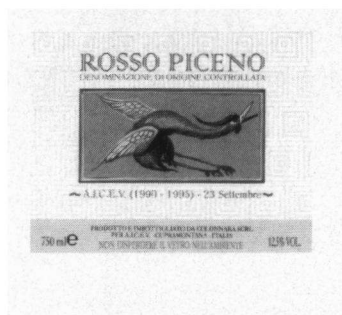
Het Schots Sneeuwhoen op de Famous Grouse whisky; hoezo 'Korhoen'?

Er zijn natuurlijk nog andere redenen om vogels af te beelden. Eén die er uitspringt is een etiket met daarop twee vechtende arenden: beide stellen een bepaalde wijnstreek voor en de één wint van de ander, kortom: de ene wijn is beter dan de andere.

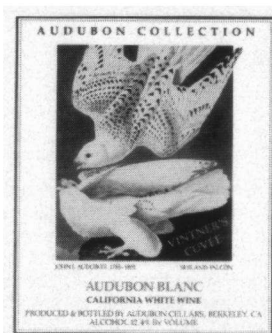
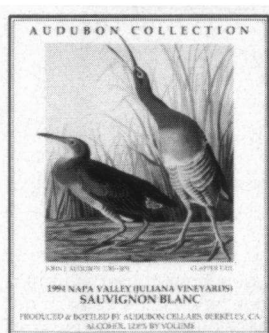
Een adelaar uit de streek Médoc en een adelaar uit een naburige wijnstreek bevechten elkaar; de Médoc wint de strijd op dit etiket.

En uiteraard zijn er veel gelegenheidsetiketten met fantasiedieren. Ook hierbij spelen vogels vaak een voorname rol.

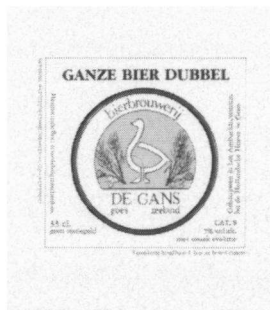
Fantasievogels op de 5-jarig jubileumetiketten van de Italiaanse etikettenclub AICEV.

En wat te denken van etiketten ter herdenking van natuurvorsers, zoals uitgegeven door de Audubon Cellars ter gelegenheid van de 200-jarige geboortedag van John J. Audubon?

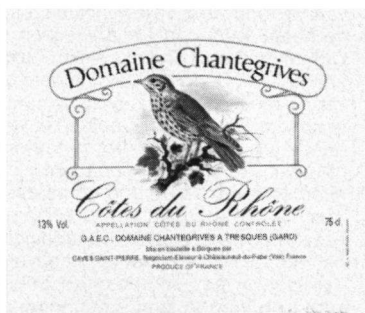
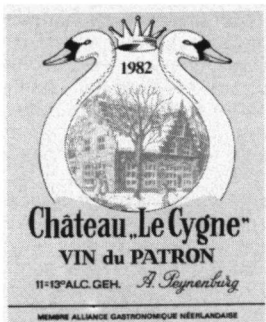
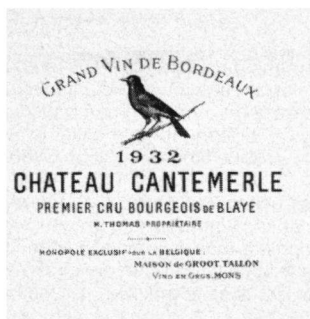
Uit een serie van elf: de Seeland Falcon (rechts) en de Klapperrall (links) van Audubon.

Reden voor een etiket met een vogel kan ook zijn dat je toevallig een brouwerij of distilleerderij hebt en je naam een vogelsoort voorstelt.

Een in detail goed weergegeven Slechtvalk (links) van de Brauerei Falken in Zwitserland, een gestileerde gans van onbekend merk van Brouwerij Gans in Goes en onze 'eigen' Ijsvogel van een gelijknamige graanbrouwerij.

Of dat je landgoed of kasteel een vogelnaam heeft.

Landgoederen en kastelen, genoemd naar zwanen en diverse soorten lijsters. Vooral de Zanglijsters zijn populair.

En als allerlaatste: de streek of de soort wijn heeft iets met een vogelnaam te maken.

Een Steen(?)arend uit de Aigle-streek in Zwitserland en een rosé Oeil de Perdrix (Patrijzenoog), eveneens uit Zwitserland.

En er zullen nog vele andere redenen zijn.

Ruilcontacten

Aangezien blijkt dat er vele duizenden mensen zijn die op de een of andere manier etiketten verzamelen, heb ik via mijn clubs en ruilcontacten toegang tot een schat aan informatie en etiketten. Bijna dagelijks rolt er een brief op de deurmat met mooie etikettes van over de hele wereld. Dit brengt natuurlijk wel met zich mee dat er moet worden teruggeschreven. In allerlei talen komt de post binnen, hetgeen mij natuurlijk een deels onleesbare correspondentie bezorgt. Toch is er meestal genoeg info uit te halen om te weten wat de ander wil en ik schrijf dan ook maar 'onleesbaar' terug. Het grappige is dat het momenteel niet alleen maar meer om etiketten gaat, maar ook om ander ruilmateriaal. Zo stuur ik hotelzeepjes naar Frankrijk, suikerzakjes en papieren onderleggers van restaurants naar Italië, telefoonkaarten naar Spanje, kerstboomvogeltjes naar iemand in Nederland en postzegels naar Amerika. En dat allemaal in ruil voor etiketten. Het kan raar lopen in de wereld.

Hoeveel?

Altijd wil men weten hoeveel van die etikettes ik dan wel inmiddels bijeen heb gebracht. Ik weet het zelf niet precies. Ik lig een beetje achter met het 'inboeken', maar als ik 'meer dan 10.000' roep, zal de waarheid er niet ver vanaf zijn. Jawel, alleen vogels!

Bij dit etiket hoort nog een aardige anekdote: omdat ik in het bezit wilde komen van deze hele serie etiketten, heb ik naar Schotland geschreven. De eerste post kwam onbestelbaar terug. Daarna heeft het een aantal telefoontjes gekost om een distilleerderij te vinden die mij een goed adres kon geven. Via via kwam ik bij Allied Distillers Ltd. terecht, die inderdaad een dochteronderneming hebben die William Teachers Ltd. heet. Het aardige is nu dat die whisky daar helemaal niet vandaan schijnt te komen. In een brief die ik recentelijk terugontving van Allied Distillers staat onder andere: '... has all the hall marks of being someone who is not genuine making out that he is bona fide and above board. We are checking our records...' Verder word ik ervoor bedankt dat ik ze op deze, waarschijnlijk, industriële fraude heb gebracht. Ook dat hoort dus bij het 'vak' van etikettenverzamelaar.

Internet

Sinds kort ben ik ook maar eens 'het net opgegaan'. Gebleken is dat dat al snel een zeer verslavend onderdeel van de dag is geworden. Via diverse kennissen werd ik namelijk op het bestaan van ver-

schillende wijn- en bierwebsites geweest. En toen dus maar zoeken. Inmiddels blijkt dat het er (te) veel zijn. Als je ongestructureerd zoekt op 'wijn', dan krijg je een lijst van honderdduizenden websites van wijnbouwers, van wijnclubs, allerlei organisaties, de handelaren, te veel om op te noemen. En de naam 'Audubon Cellars' alleen al levert duizenden websites op.

Ook blijkt dat er diverse elektronische veilingen zijn waar vooral Amerikanen hun etiketten te koop aanbieden. Ondanks dat ik elders in dit artikel schrijf dat juist het niet nodig zijn van geld in de ruil van etiketten deze hobby zo sympathiek maakt, is het toch de moeite waard om nu en dan eens wat te kopen. Dat kopen is natuurlijk wel afhankelijk van de inschatting of het aangeboden etiket inderdaad op andere wijze niet of nauwelijks is te krijgen. Soms gaat een enkel etiketje weg voor f 150,- of meer. Zo ver ben ik nog niet.

Internet is erg spannend en interessant. Via via vond ik bijvoorbeeld sites van grote wijnboeren in Australië en Amerika en van grote bierbrouwerijen, eveneens in Amerika. Sommige zijn prachtig opgezet en de meesten tonen afbeeldingen van hun etiketten. Een simpele e-mail is soms al voldoende om mooie etiketten, soms aangevuld met boekwerkjes over de etiketten, plattegronden en informatie over de wijnteelt en dergelijke, in huis te krijgen. Ik mag wel zeggen dat alles te bekijken, te bespreken, te ruil en te koop is op Internet.

Wat whisky en spechten met elkaar te maken hebben weet ik niet, maar Teachers gaf jaren geleden een speciale en unieke serie 'The Birds' uit, waarvan hier een exemplaar. Van de spechten zijn te herkennen Drie-teenspecht rechtsonder, Groene Specht rechtsonder, beide ♂'en uit Europa. Linksboven Vuurbuikspecht *Dendropicos pyrrhogaster* (rode streep op midden van de buik is niet te zien, uit West-Afrika). Links onder Meniespecht of Vlekka-specht *Picus miniacus*, uit Zuidoost-Azië.

Wie nog meer?

Ik ben ervan overtuigd dat ik in ons illustere gezelschap van vogelaars niet de enige ben die 'platte zaken' zoals etiketten spaart. Graag zou ik in contact komen met die andere liefhebbers. Wie weet kunnen wij een leuke ruil op gang zetten en draagt het bij tot de uitbreiding en verdieping van beider verzamelingen.

Veel dank aan professor dr. K.H. Voous die van sommige etiketten de afgebeelde vogelsoorten kon achterhalen.

■ Mike Hirschler, Dobbenwal 1, 9407 AC Assen, e-mail hirsch@xs4all.nl

LITERATUUR:

Lammers, Idde (1999): De smaak is bijzaak, Vogels, nummer 3, 1999: bladzijden 32 en 33.

Lammers, Idde (1999): Kersenkistje roept op tot vogelbescherming. Een verhaal over afbeeldingen van vogels op fruitkistenlabels met foto's van Bert Muller. Vogels nummer 6, november-december 1999: 28-30.

Purperreigers in 1998 in Nederland

Op bladzijde 204 van het vorige nummer zijn in tabel 1 enkele storende fouten ontdekt (mede dankzij Ruud Costers).

Onder de kolom van 1998 is het aantal broedgevallen voor het Zwarte Meer (O.) niet 50 maar 0, voor de Ankeveensche Plassen niet 50 maar 0 en voor 1997 voor Spijk niet 13 maar ≥ 3.

Ir. H. van de Kooij.

Nieuwjaarskaarten 2000

Wie de vijf, nieuwe wenskaarten nog vóór het nieuwe jaar wil gebruiken, moet snel zijn. Eén Franse en vier Belgische dierenschilders hebben de illustraties getekend. André Buzin tekende een Wintertaling, Johan de Crem een Torenvalk, François Desbordes Koereigers op een schapenwei, Jean-Marie Winants een Boomklover en Luc Van den Bergh een Sijsje.

Een pakje van de vijf dubbelbladige wenskaarten met tussenbladen en enveloppen kost Bfr. 250. Door overschrijving per giro van het verschuldigde bedrag op PCR nummer 000-0296530-01 van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, Veeveidestraat 43-45, B-1070 Brussel, België o.v.v. het aantal pakjes en uw naam en adres, ontvangt u het gevraagde zo spoedig mogelijk. In België kost een pakje Bfr. 150.